

## ФОРМУВАННЯ ДИНАМІЧНОЇ СКЛАДОВОЇ КОНКУРЕНТНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

Національний університет "Одеська політехніка"

**Анотація:** У статті розглянуті особливості конкурентного потенціалу підприємства, визначена сутність його динамічної складової, роль управлінських інновацій у формуванні конкурентного потенціалу.

**Ключові слова:** конкурентний потенціал; динамічна складова потенціалу; динамічні здібності; управлінські інновації

**Abstract:** The article examines the features of the competitive potential of an enterprise, defines the essence of its dynamic component, the role of management innovations in the formation of competitive potential.

**Keywords:** competitive potential; dynamic component of potential; dynamic capabilities; managerial innovations

Сучасний підхід до проблеми підвищення конкурентоспроможності підприємства перш за все пов'язаний з оцінкою ефективності його інноваційної діяльності як базового чинника забезпечення конкурентоспроможного розвитку. В умовах формування нового технологічного укладу розвиток бізнесу пов'язаний з трансформаційними процесами, викликаними появою нових науково-технічних розробок, для яких є характерними все більш швидкі темпи змін, до того ж він здійснюється в умовах значного рівня невизначеності та ризику, які притаманні сучасному стану економіки країни. Саме тому особливо гостро постає питання цілеспрямованого впливу на формування потенціалу підприємства на рівні, який є необхідним та достатнім для забезпечення його конкурентоспроможного розвитку.

Здатність підприємства до конкурентоспроможного розвитку найчастіше розглядають як спроможність адаптуватися до змін, які диктує зовнішнє середовище, та забезпечувати (створювати та підтримувати) необхідний рівень конкурентних переваг. Важливою характеристикою розвитку підприємства є оцінка стану його потенціалу. Це пояснюється тим, що саме потенціал характеризує ресурсне забезпечення підприємства, створює умови його ефективному функціонуванню та розвитку.

Метою роботи є визначення сучасних вимог до формування конкурентного потенціалу підприємства та уточнення ролі у цьому процесі управлінських інновацій.

В залежності від місця виникнення чинники конкурентоспроможності поділяються на внутрішні та зовнішні. Зовнішні чинники є неоднорідними за джерелами свого походження, інтенсивність їх прояву не залежить від діяльності самого підприємства, а обумовлюється станом зовнішнього середовища. Постійний розвиток технологій та відкритість міжнародних ринків, поширення міжнародної інтеграції та становлення економіки знань з одного боку забезпечують задоволення нових потреб та зростання можливостей підприємства, а з другого, ускладнюють загальні умови ведення бізнесу. Поглиблена оцінка впливу цих чинників на діяльність підприємства ускладнена. Але саме зовнішні чинники перш за все впливають на формування короткострокових конкурентних переваг, що пояснюється тим, що швидка та вірна реакція на нові зовнішні виклики як правило позитивно впливає на рівень комерційної успішності діяльності підприємства.

Внутрішні чинники, як правило, є основою довгострокових конкурентних переваг. Це пояснюється тим, що рівень стабільності господарського середовища, як правило, значно вищий. За цих умов внутрішні характеристики діяльності підприємства впливають на формування завдань розвитку, які визначають стійкі конкурентні переваги. Дійсно, стан ресурсної бази, особливості організації системи управління, особливості наявної системи стратегічного управління розвитком підприємства прямо впливатимуть на формування стійких конкурентних переваг. Але не слід не враховувати можливі зміни внутрішнього середовища підприємства. Різноманітні зміни внутрішнього середовища безумовно впливають на конкурентоспроможність діяльності

підприємства: рішення щодо початку випуску нової продукції, техніко-технологічний рівень виробництва, кваліфікація та компетентність робітників, поява нових постачальників, впровадження смарт-технологій, зміна логістичних ланцюжків та інше. Чим вище темп змін, тим складніше формувати стійку конкурентну перевагу.

Таким чином може скластися ситуація, за якої відсутність стабільності внутрішнього середовища призведе до того, що ефективнішим стає постійний пошук короткострокових переваг. Але це песимістичний сценарій розвитку підприємства, так як він не забезпечує цілеспрямоване формування конкурентного потенціалу. Сьогодні є різні визначення сутності конкурентного потенціалу підприємства. Вважаємо, що його доцільно розглядати не як окрему складову економічного потенціалу, а як ступінь його розвитку, який формується з урахуванням специфічних принципів й вимог до окремих складових потенціалу та є достатнім для забезпечення конкурентоспроможного розвитку підприємства.

За таких умов формування конкурентного потенціалу є динамічним процесом, а сам потенціал повинен мати динамічну складову, яка на відміну від базової частини, яка забезпечує поточну діяльність підприємства, повинна змінюватися (кількісно та якісно) з урахуванням нових можливостей і потреб у різних видах ресурсів підприємства. Це реалізується за рахунок поглинання та накопичення новітніх знань щодо матеріальних та нематеріальних, технічних, організаційних, людських та фінансових ресурсів та впровадження управлінських рішень щодо їх використання. Тобто темп змін та здатність підприємства змінюватися, активна інноваційна діяльність є ключовими умовами формування стійкої конкурентної переваги.

Такий підхід потребує виділення чинників, які мають динамічний вплив. Визначити їх дозволить використання концепції "динамічних здібностей", за якою їх можна поділити на здібності знаходити, використовувати, переконфігурувати компетенції та ресурси [1]. Тобто динамічний потенціал є результатом взаємодії наявних ресурсів та динамічних здібностей, що забезпечить як первинне формування, так й нарощення стійкої конкурентної переваги та буде сприятиме інноваційному розвитку підприємства.

Визначення вимог до якісного рівня динамічного потенціалу, відбору найбільш перспективних напрямів розвитку, розробка заходів, які забезпечать впровадження управлінських рішень, що формують інноваційно-орієнтований розвиток підприємства, реалізується через розробку та впровадження управлінських інновацій. В сучасних умовах актуальність організаційно-управлінських інновацій зростає, тому що саме вони дозволяють проаналізувати рівень сформованого потенціалу підприємства з позиції його достатності для реалізації розробленої програми розвитку, вирішують задачу розробки та впровадження дієвих інструментів управління, які власне і дозволять контролювати результати впровадження господарських рішень щодо формування потенціалу розвитку підприємства та забезпечення його конкурентоспроможності.

Наприкінці слід відмітити, що одним з найбільш перспективних завдань для створення динамічної складової конкурентного потенціалу підприємства є створення його системи знань та відповідної інформаційної бази. Знання є одним з найбільш важливих динамічних ресурсів. Їх рівень прямо впливає на стан окремих складових конкурентного потенціалу інноваційно-орієнтованого підприємства. Зі зростанням темпів науково-технічного прогресу та темпів загальних змін зростає потреба у своєчасному, повному, якісному та компетентному аналізі процесу формування потенціалу підприємства, як системної управлінської інновації.

#### СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Teece D. Technological Innovation and the Theory of the Firm: The Role of Enterprise-Level Knowledge, Complementarities, and (Dynamic) Capabilities / *Handbook of the Economics of Innovation*. Hall B., Rosenberg N. (eds.). Amsterdam, 2010. P. 679-730.

**Черкасова Тетяна Ігорівна**, кандидат економічних наук, професор, професор кафедри економіки, Національний університет "Одеська політехніка", Одеса, e-mail: t.i.cherkasova@op.edu.ua

**Талах Олексій Миколайович**, здобувач PhD, Національний університет "Одеська політехніка", Одеса

**Cherkasova Tetiana I.** - PhD of Economics, Professor, Professor of the Department of Economics, Odessa Polytechnic National University, Odessa, e-mail: t.i.cherkasova@op.edu.ua

**Talakh Oleksii M.** - degree seeker PhD, Odessa Polytechnic National University, Odessa